

№ 39 (2026) С. 46–53
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3034
Website: <https://journals.naoma.kyiv.ua/index.php/uam>

УДК 711:725

ORCID ID: 0000-0002-5286-5546

DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2026-39-5>

Ірина Сергіюк

кандидатка архітектури, доцентка,
доцентка кафедри архітектури і середовищного дизайну
Національний університет водного господарства та природокористування
i.m.sergiyuk@nuwm.edu.ua

АРХІТЕКТУРНА РОЛЬ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ У ФОРМУВАННІ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ МІЖВОЄННОЇ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОБУДУ)

Анотація. *Мета дослідження* – аналіз і переосмислення ролі та впливу індустриальної забудови на формування міських кварталів у міжвоєнний та відновлення у повоєнний період з архітектурно-просторового, індустриального та ідеологічного аспектів на прикладі Дніпровської гідроелектростанції (ДніпроГЕС) у місті Запоріжжі. **Методи дослідження.** У роботі використано порівняльно-аналітичний та історичний методи, також містобудівний та архітектурно-просторовий аналіз. **Результати дослідження.** У дослідженні розглянута архітектурно-урбаністична роль електростанцій у процесі формування індустриальних комплексів міжвоєнної України на прикладі Дніпробуду (Дніпровської гідроелектростанції) та аналізується вплив проєктних рішень енергетичних споруд на планування промислових вузлів й майбутніх соціст, зокрема просторового розвитку Запоріжжя. Висвітлено взаємозв'язок між архітектурною формою і масштабом індустриальних споруд та ідеологічним відображенням модернізації міжвоєнного періоду. Наведено приклади щодо типологічних, стилістичних та технологічних особливостей гідроенергетичних об'єктів і їхнього довготривалого впливу на міський ландшафт. **Висновки.** Електростанції міжвоєнної України виконували багатовимірну роль: технічні вузли, архітектурні домінанти, урбаністичні генератори та ідеологічні символи. Дніпробуд як приклад демонструє, що архітектурні вирішення енергетичних споруд, поєднуючи інженерну функцію з архітектурною виразністю та соціальною інтеграцією, мали довготривалий вплив на просторову організацію регіонів і на формування індустриальної ідентичності.

Ключові слова: архітектура, електростанції, Дніпробуд, індустриалізація, міська забудова, соціст, житловий квартал, Запоріжжя, Україна.

ARCHITECTURAL ROLE OF POWER PLANTS IN THE FORMATION OF INDUSTRIAL COMPLEXES OF INTER-WAR UKRAINE (ON THE EXAMPLE OF DNIPROBUD)

Iryna Serhiuk

PhD in Architecture, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Architecture and Environmental Design
National University of Water and Environmental Engineering
i.m.sergiyuk@nuwm.edu.ua

Abstract. *The purpose of this article* is to analyze and rethink the role and influence of industrial development on the formation of urban quarters in the inter-war and post-war reconstruction periods from the architectural and spatial, industrial and ideological aspects using the example of the Dnipro Hydroelectric Power Plant (Dniprobud) in the city of Zaporizhzhia. **The research methods:** the article uses comparative, analytical and historical methods, as well as urban planning and architectural, and spatial analysis. **The research results:** the study examines the architectural and urban role of power plants in the process of forming industrial

*complexes of inter-war Ukraine based on the example of Dniprobud (Dnipro Hydroelectric Power Plant) and analyzes how the design solutions of power plants influenced the planning of industrial hubs and future social cities, in particular the spatial development of Zaporizhzhia. Also, how the architectural form of these industrial structures and their scale served as an ideological representation of the modernization of the inter-war period. Examples are given of the typological, stylistic and technological features of hydropower facilities and their long-term impact on the urban landscape. **Conclusions.** Power plants of inter-war Ukraine performed a multifunctional role: technical nodes, architectural dominants, urban generators and ideological symbols. Dniprobud as an example demonstrates that the architectural solutions of power structures, combining an engineering function with architectural expressiveness and social integration, had a long-term impact on the spatial organization of the region and the formation of industrial identity.*

Key words: architecture, power plants, Dniprobud, industrialization, urban development, social city, residential quarter, Zaporizhzhia, Ukraine.

Актуальність теми. Міжвоєнний період в Україні супроводжувався інтенсивною індустріалізацією, у центрі якої опинилися великі енергетичні проекти. Електростанції перестали бути лише технічними вузлами й набули статусу архітектурних доміант, що формували образ індустріального міста.

На сьогодні ці об'єкти сприймаються у контексті промисловості та радянського спадку, який необхідно обслуговувати та ремонтувати. Проте такий підхід потребує переосмислення і розуміння впливу електростанцій будь-якого типу (тепло- чи гідро-) на розвиток цілих регіонів (особливо центрально-південної України) як у виробництві, так і формуванні міст та цілих агломерацій.

Приклад Дніпробуду і міста Запоріжжя, зокрема його міжвоєнні та повоєнні проекти розвитку і відбудови є свідченням взаємодії виникнення промислових вузлів та житлових кварталів як елементів, що не можуть існувати розрізнено. Звичайно, у контексті ідеологічної політики того періоду такі підходи до проектування можуть сприйматись дисонансно, але водночас є прикладом безпосереднього впливу індустріального об'єкта на фактично створення великого міста. Проте як один із наймасштабніших гідроенергетичних проектів того часу, він виступає репрезентативним прикладом синтезу інженерії, архітектури та містобудування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження архітектури індустріальних об'єктів, зокрема їхній вплив на розпланування та формування структури міста поруч, є складними у контексті специфіки. Форсована індустріалізація міжвоєнного періоду в Україні, особливо у східних і центральних регіонах, залишила нам багато об'єктів (тепло-, гідро- та атомних електростанцій), які зумовили виникнення нових підходів до міського планування та організації житлових і громадських просторів. Сьогодні практично відсутні дослідження на зазначену тематику,

проте сучасні науковці розглядають ці об'єкти у різному контексті, наприклад, В. Гончар у роботі «Архітектура гідроелектростанцій в історичному аспекті» [1] розкриває історичний розвиток архітектури гідроелектростанцій, наводить приклади таких об'єктів, а також методи та ідеї їхнього спорудження. У статті S. Yeke Tupal «Historical electrical transformers in Bursa and the conservation of electrical industrial heritage» [2] йдеться про документування, дослідження та консервування аналогічних об'єктів на території сучасного регіону Анатолії в Туреччині, можливої рефункціоналізації їх у майбутньому.

О. Воскресенський у статті «Архітектурні рішення ГЕС з сучасними горизонтальними агрегатами» [3] вивчає вплив технологічних рішень на образність промислової архітектури, виявлення формотворчих елементів, компонування головних та допоміжних будівель і споруд, підходи до стилістичних вирішень, використання матеріалів і технологій. Г. Ковальська і Ю. Бурлака у статті «Особливості архітектури атомних електростанцій» [4] аналізують особливості специфічного індустріального ландшафту атомних електростанцій на прикладах вітчизняного та закордонного досвіду та висвітлюють важливість адаптації цих промислових комплексів з важким технологічним режимом до сучасних архітектурних пост-індустріальних вимог.

Серед закордонних досліджень варто відзначити роботи: В. Лі, Н. Не та інших [5], що аналізують зсув парадигми у практиці будівництва електростанцій в контексті міського середовища, поєднуючи мистецтво, інноваційні технології та синергію зелених насаджень у відповідь на мінливі суспільні потреби у сталому розвитку. М. Altin у науковому дослідженні «Future of architecture: buildings as power plants» [6] розглянув проекти будівель електростанцій у контексті їхніх трансформацій і пристосування до сучасних потреб в альтернативних джерелах.

Мета статті – на прикладі Дніпровської гідроелектростанції (ДніпроГЕС) у Запоріжжі проаналізувати та переосмислити роль і вплив індустріальної забудови на формування міських кварталів у міжвоєнний та відновлення у повоєнний період з архітектурно-просторового, індустріального та ідеологічного аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідея використання електричної енергії у промислових масштабах виникла з моменту появи постійного / змінного струмів та демонстрації їхнього застосування Т. Едісоном і Н. Теслою. Невеликі об'єкти почали трансформуватися в потужні електроцентралі, що забезпечували не лише міське населення, але й сусідні виробничі потужності. Під час проектування значна увага приділялася архітектурному вирішенню цих об'єктів: їх розглядали не лише як технічні споруди, але й як архітектурні доміанти, здатні формувати образ певної місцевості.

У західноєвропейських країнах та у США на початку ХХ століття спостерігалось виразне прагнення до архітектурно-монументального оформлення енергетичних споруд. Зокрема, у Німеччині підкреслювалася грандіозність об'ємів, тоді як у США особливу увагу приділяли орнаментиці та розкішній оздобі. Характерною рисою цього періоду була стилізація, що надавала енергетичним спорудам образів, співвідносних із традиційними архітектурними символами. Показовим прикладом стала електростанція в Берліні, вирішена у формі середньовічної фортеці з баштами та стінами, що підкреслювало її монументальний і символічний характер [7].

Електростанції створювали нові просторові доміанти, навколо яких формувалися виробничі вузли та житлові масиви. Масивні греблі, машинні зали і трансформаторні споруди задавали осі та візуальні орієнтири, що визначали подальшу планувальну структуру

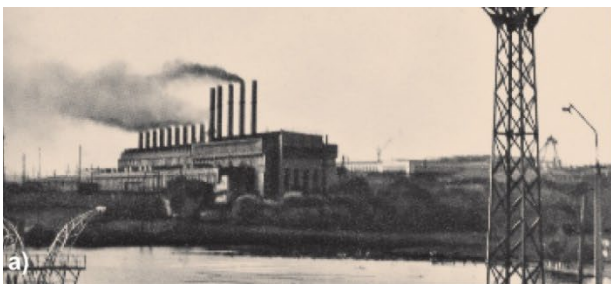
індустріальних комплексів. Така осьова організація сприяла логічному розміщенню транспортних зв'язків і комунікацій.

Згідно з радянською державною політикою, архітектура мала відображати досягнення індустріального будівництва та створювати виразні пам'ятки соціалізму [7]. Архітектурна мова електростанцій міжвоєнного періоду поєднувала функціональні принципи з монументальністю. Конструктивні рішення підпорядковувалися технологічним вимогам, водночас фасади й об'ємно-просторові композиції набували символічного значення. Така типологія формувала образ «храму індустрії», де технічна ефективність поєднувалася з державною риторикою.

Ряд електростанцій – зокрема Зуївська (ЗуГРЕС-1, 1930–1932 рр., м. Зугрес Донецької області) та Дніпродзержинська (Дніпровська ТЕЦ, 1932 р., м. Кам'янське Дніпропетровської області) ДРЕС (державна районна електростанція) є прикладами споруд, де архітектурна робота була істотно обмежена (іл. 1). Вона зводилася переважно до вирішення віконних прорізів та компонування допоміжних службових приміщень, що залишало архітекторам лише незначний простір для прояву творчої ініціативи. Використання будівельних матеріалів у цих об'єктах відзначалося примітивністю: фасади здебільшого лише оштукатурювали, декоративне оздоблення було відсутнє [7].

З накопиченням досвіду у сфері проектування архітекторами дедалі виразніше усвідомлювався потенціал електростанцій як об'єктів архітектурної творчості. Вони стали матеріалом для формування нової мови індустріальної архітектури, що поєднувала конструктивні і функціональні аспекти з художньою виразністю.

Дніпрельстан (Дніпровська електростанція, сучасна назва ДніпроГЕС). Ідеї трансформації

Іл. 1. Перші електростанції радянської України: *a* – Зуївська ГРЕС (ЗуГРЕС-1), м. Зугрес, Донецька обл., арх. П. Басков. 1930–1932 рр. [7]; *б* – Дніпровська ТЕЦ, м. Кам'янське, Дніпропетровська обл. 1932. [8]

Дніпра в районі сучасного міста Запоріжжя почали виникати ще з XIX століття. Основні проекти розглядалися лише з урахуванням організації прямого судноплавства по всій течії – від Києва до Чорного моря. Проте на початку XX століття після появи перших електростанцій (як парових, так і водяних), почало розглядатися питання використання водних ресурсів для будівництва великої гідроелектростанції. Як наслідок, з'явилася низка проектів, де Дніпро розглядали як потужне джерело дешевої енергії з перспективами для масштабної індустріалізації та формування нових архітектурно-промислових комплексів, зокрема: 1905 року проект інженерів Митрофаніва та Г. Графтію, 1909 року – інженерів Рундо та Юскевича, українського інженера Могилки, 1913 року – інженера Моргуценка (також передбачав систему зрошення навколишніх земель) [9, с. 24].

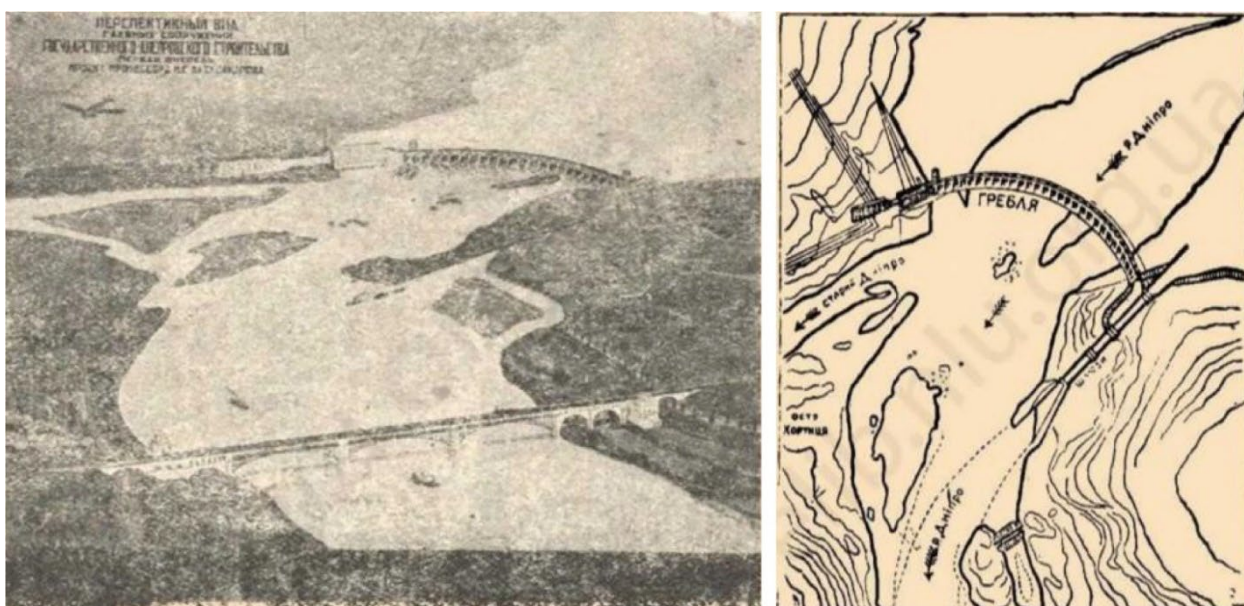
Будівництво остаточного проекту ДніпроГЕСу розпочалося у 1927 році під керівництвом академіка О. Вінтера. Архітектурний проект комплексу споруд був розроблений В. Весніним, М. Коллі, Г. Орловим та С. Андрієвським. Ансамбль комплексу із греблею, електростанцією, шлюзом, мостами та інженерними елементами (крани і щогли електропередач) намагались органічно поєднати з природним ландшафтом (іл. 2).

Саме будівництво виконували у декілька черг: перша – будівля греблі поруч із колишньою німецькою колонією Кічкас,

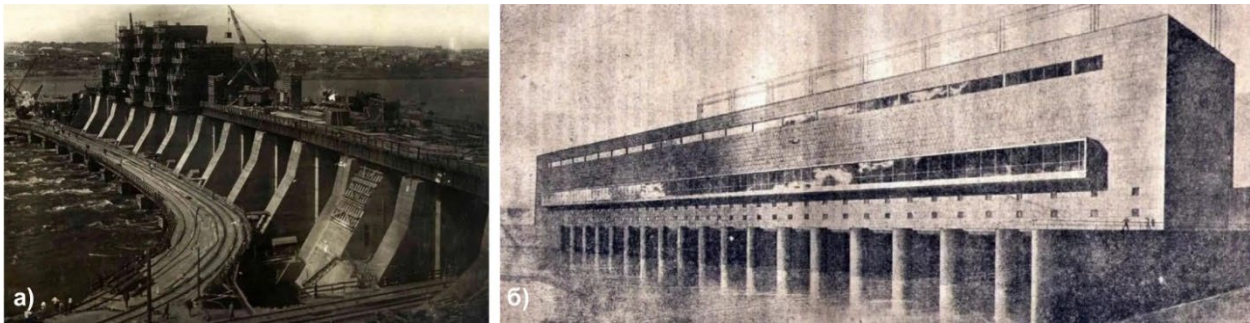
гідроелектростанції на правому березі трикамерного шлюзу для суден, що рухатимуться по Дніпру; друга – дві греблі поруч з м. Нікополем та с. Горностаївка, меліоративні роботи і зведення нових заводів. Складовою масштабного будівництва була і залізниця Демурино – Манган протяжністю 172 км [9, с. 31]. Бетонна гребля завдовжки 766 м та завширшки 40 м перетинає Дніпро півколом. Її конструкція базується на 47 масивних бетонних опорах («биках»), що розташовані на відстані 13 метрів одна від одної. У проміжках між ними встановлювали металеві щити системи «Стоней» (іл. 3).

Електрифікація, реалізована через проект Дніпрельстану, мала визначальне значення для модернізації соціально-економічного життя населення. Її вплив простежується як у виробничій, так і в побутовій сферах. Електроенергія забезпечувала базові потреби населення: нагрівання води для гігієнічних потреб, функціонування електричних плит для приготування їжі та використання електро-транспорту для щоденних поїздок на виробництво. На виробництві: електрифіковане обладнання з низьким рівнем шуму та ефективною системою вентиляції. Додатково електрифікація створювала умови для розвитку культурно-дозвіллевої сфери: доступ до радіомовлення, кінопоказів у клубах та інших форм культурного споживання.

Індустріальна складова. Завдяки спорудженню ДніпроГЕСу на початку 1930-х років

Іл. 2. Загальний вигляд греблі, станції і мосту через Дніпро [9, с. 37] та план споруд на Дніпрельстані. [9, с. 40]

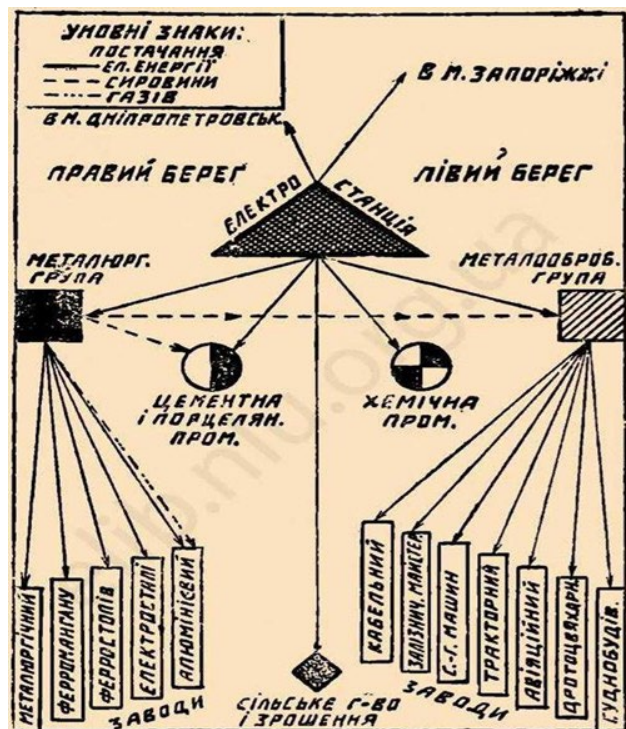
Лл. 3. ДніпроГЕС: а – панорама греблі [10]; б – проект будівлі гідроелектростанції (перспектива з боку греблі). [11]

на лівому березі Дніпра було реалізовано масштабний індустріальний проект – «майдан “А”», де сформувалося нове місто заводів: корпуси алюмінієвого заводу, цехи інструментальної сталі, підприємства з виробництва феросплавів, доменні та мартенівські печі, підстанції, ремонтні та шамотні заводи.

Дніпровський індустріальний комбінат, що працював на базі дешевої електроенергії Дніпровської гідроелектростанції, став унікальним явищем світового масштабу. Його ядром виступив металургійний комбінат «Запоріжсталь», де в листопаді 1933 року було введено в дію першу доменну піч, а вже у березні 1934 року – другу. Розташування комбінату було стратегічно вигідним: він мав потужну енергетичну базу, знаходився поблизу основних джерел сировини – вугільного Донбасу та рудного Криворіжжя, а також на перехресті залізничних і водних шляхів. Дніпро забезпечував виробництво водою та водночас слугував транспортною артерією (іл. 4). Близькість до великих машинобудівних заводів створювала додаткові переваги для інтеграції виробничих процесів.

Район впливу ДніпроГЕСу на промисловість регіону був досить значним: фактично постачання електроенергії планувалось здійснювати на Криворізькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Мелітопольській, Миколаївській, Одеській та частину Харківського округів [9, с. 36–37].

Містобудівна складова. Електростанції виступали також каталізаторами урбаністичних трансформацій: навколо них виникали робітничі поселення, заклади освіти, охорони здоров'я та культурні інституції. Інтеграція енергетичного об'єкта в міську тканину забезпечувала не лише постачання енергії, але й створення соціально-економічного ядра регіону.

Лл. 4. Схема промислового комбінату навколо Дніпрельстану. [9, с. 49]

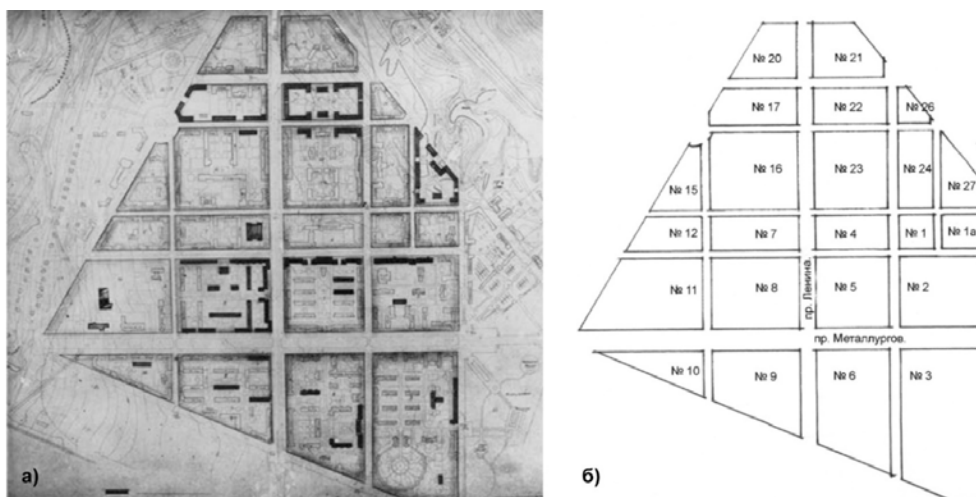
У 1928 р. на правому березі поруч з Дніпровською ГЕС з'явилися перші житлові квартали. Забудовувались вони малоповерховими житловими будинками, в основному двоквартирними (на 2–3 кімнати, з кухнею, ванною та туалетом) з окремими ділянками, обладнаними централізованими водопроводом, каналізацією, електропостачанням та частковим опаленням. Містобудівна ідея цього району – місто-сад із великою кількістю зелених насаджень, що мають утворити затінені алеї вздовж вулиць, квітники і фруктові сади. Тут було розселено робітників та службовців ДніпроГЕСу, Дніпроенерго, механічного заводу та інших виробництв правого берега [12].

Під час Другої світової війни в місті були зруйновані усі великі будівлі: вокзали, банки, театри, кінотеатри, школи, дитячі ясла, багатопверхові житлові будинки, поліклініки, лікарні тощо. Тому у повоєнний період було розроблено основні напрями відновлення зруйнованої частини міста у єдиній архітектурній концепції, з урахуванням позитивних і невдалих рішень попереднього періоду (іл. 5). Основна ідея полягала у збереженні своєрідності попереднього соцміста з широкими вулицями, вільною забудовою кварталів, великими формами в архітектурі будівель, пластичністю фасадів з балконами, лоджіями та еркерами.

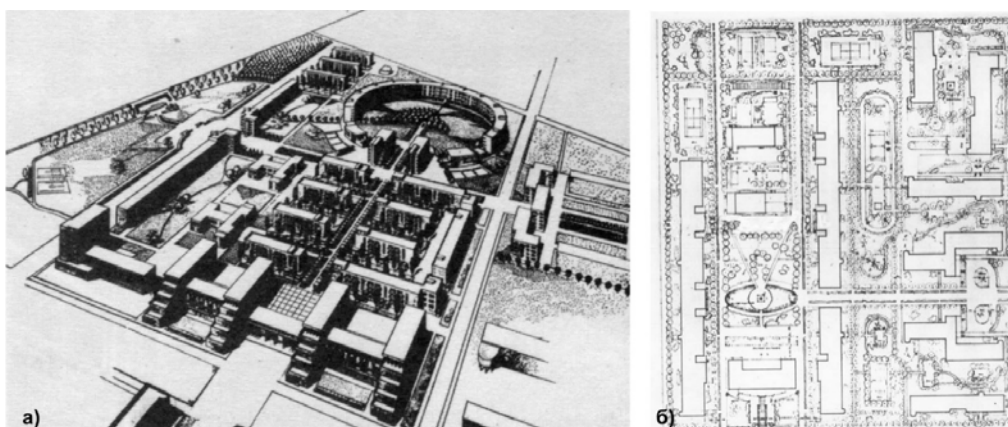
На початку 1946 року детальний проєкт планування було завершено та прийнято як документ, що визначає принципові риси відновленого міста. З огляду на децентралізоване розташування усіх складових Велике

Запоріжжя, відповідно до системи розпланування, є містом-сузір'ям, що складається з окремих районів, взаємопов'язаних в єдиний міський організм [12]. Згідно з проєктом виділяли 7 районів: I – старе місто, II – Вознесенка, III район, IV – Павло-Кічкас, V – Кічкас, VI – острів Хортиця, VII – Бабурка. Основою формотворення всієї міської тканини став район Вознесенки. Проєктом передбачалось прокладання нової магістральної вулиці, що зв'язувала район нового першочергового будівництва міста на Вознесенці з греблею (іл. 6).

Система розташування житлових та громадських територій в районі була прийнята роздільна, тобто кожен квартал мав чітке функціональне призначення: житлове (житлові комплекси) або громадське (промислові, транспортні території, зелені насадження тощо). Центри районів розміщувались у найбільш

Іл. 5. Район «Соцмісто» у м. Запоріжжі: *а* – генеральний план 1946–1948 рр. [12, с. 223]; *б* – схема нумерації кварталів. [12, с. 224]

Іл. 6. Забудова кварталів Соцміста 1930–1931 рр.: *а* – перспектива кварталу № 3 [12, с. 245]; *б* – схема генплану кварталу № 2. [12, с. 244]

децентралізованому вигляді — стрічками по довгій осі. У центральній смузі районного значення знаходились районні ради, універсальні магазини, громадські, адміністративні та культурно-просвітницькі заклади районного значення, наприклад, районні палаци праці, районні бібліотеки, ресторани тощо.

Громадські території підрайонного значення витягувались стрічкоподібно між житловими кварталами, проходячи паралельно або перпендикулярно до стрічки районного центру. У підрайонній стрічці розміщували школи, диспансери, будівлі санітарного призначення, клуби, пральні, підрайонні їдальні та інші будівлі, безпосередньо пов'язані із житлом [12].

До складу житлового комплексу, окрім самого житла з різними типами чарунок відповідно до кількісного складу сімей, також входили дитячі ясла, дитсадки, квартальні їдальні-кухні, продуктові магазини, квартальні клуби, господарські приміщення тощо. Будівлі розташовували за принципом вільної забудови з урахуванням інсоляції, напряму геотермічної осі, провітрювання та архітектурної виразності.

Реалізація Дніпробуду спричинила суттєві зміни у плануванні прилеглих територій: з'явилися нові робітничі селища, розвинулася транспортна мережа, соціальна інфраструктура. Енергетичний комплекс став осередком економічної активності, що визначило

подальший розвиток містобудівних структур у регіоні.

Висновки і перспективи використання результатів дослідження. Аналіз показує, що електростанції міжвоєнної України виконували багатовимірну роль: вони були технічними вузлами, архітектурними домінантами, урбаністичними генераторами та ідеологічними символами. Також вони відіграли ключову роль у формуванні українських індустріальних комплексів, поєднуючи інженерну функцію з архітектурною виразністю та соціальною інтеграцією.

Дніпробуд як приклад демонструє, що архітектурні вирішення енергетичних споруд мали довготривалий вплив на просторову організацію регіонів і формування індустріальної ідентичності. Його архітектурна форма активно використовувалася в пропаганді як символ технічного прогресу та соціалістичної модернізації. Фотографії, плакати та публікації підкреслювали монументальність споруди, формуючи уявлення про державну спроможність і наратив «перемоги над природою».

Дніпробуд виступає типовим прикладом такого поєднання: його проектні рішення визначили планувальну структуру міста Запоріжжя та навколишніх регіонів. Подальші дослідження доцільно спрямувати на порівняльний аналіз інших енергетичних проєктів міжвоєнного періоду й на вивчення трансформацій цих об'єктів у пізніші історичні етапи.

Список використаних джерел

1. Гончар В. В. Архітектура гідроелектростанцій в історичному аспекті. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2015. Вип. 40. С. 357–364. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spm_2015_40_52
2. Yeke Tupal S. Historical electrical transformers in Bursa and the conservation of electrical industrial heritage. *Journal of Architectural Conservation*. 2023. Vol. 29. P. 232–257. DOI: <https://doi.org/10.1080/13556207.2023.2181511>
3. Воскресенський В. О. Архітектурні рішення ГЕС з сучасними горизонтальними агрегатами. *Гідроенергетика України*. 2012. №1. С. 61–63. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/68af5e63-92b2-4245-8d64-d6baa8031d28/content>
4. Ковальська Г.Л., Бурлака Ю.М. Особливості архітектури атомних електростанцій. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2024. Вип. 68. С. 280–292. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.280-292>
5. Li B., He H., Xuan K., Fu J., Zhang J., Yao X. & Hu N. Sustainable designs and multifunctional fusion of contemporary power plant buildings: case studies in Southern China. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*. 2025. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1080/13467581.2025.2568991>
6. Altin M. Future of Architecture: Buildings as Power Plants. *Journal of Civil Engineering and Architecture*. 2021. Vol. 15. P. 119–127. DOI: <https://doi.org/10.17265/1934-7359/2021.03.001>
7. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє / Є. Т. Базеев, Г. Б. Варламов, І. А. Вольчин [та ін.]. Київ: Фенікс, 2013. 328 с. URL: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-2/part-3/section-15/15-1>
8. Дніпровська ТЕЦ. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/Dniprovskatec/about> (дата звернення: 26.02.2026).
9. Лісовий П. Дніпрельстан. Видання друге. Харків: Державне видавництво України, 1930. 86 с.
10. Пономаренко Р. Сім міфів про підрив ДніпроГЕС. *Локальна історія*. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/pidriv-dniproges/>. Дата публікації: 18.08.2021.

11. Альбіновська С. Як виглядала машинна зала зруйнованого Дніпрогесу 80 років тому. *Zprz.city*. URL: <https://surl.li/zlysg>. Дата публікації: 04.04.2024.
12. Матеріали до багатотомного «Зводу пам'яток історії та культури України»: Запорізька область. Київ, 2016. Кн.1. «Запоріжжя» / НАН України, Інститут історії України; Центр досліджень історико-культурної спадщини України; керівник: С. Кот. 350 с. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?libid=11022>

References

1. Honchar, V. V. (2015). Arkhitektura hidroelektrostantsiy v istorychnomu aspekti [Architecture of hydro power plants in historical aspect]. *Suchasni problem arkhitektury ta mistobuduvannya* [Modern problems of architecture and urban planning], (40), 357–364. Retrived from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2015_40_52 [in Ukrainian].
2. Yeke Tupal, S. (2023). Historical electrical transformers in Bursa and the conservation of electrical industrial heritage. *Journal of Architectural Conservation*. Vol. 29. P. 232–257. DOI: <https://doi.org/10.1080/13556207.2023.2181511> [in English].
3. Voskresenskiy, V. O. (2012). Arkhitekturni rishennya HES z suchasnymy horizontalnymy ahrehayamy [Architectural solutions for hydroelectric power plants with modern horizontal units]. *Hidroenerhetyka Ukrainy* [Hydroenergy of Ukraine], (1), 61–63. Retrived from: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/68af5e63-92b2-4245-8d64-d6baa8031d28/content> [in Ukrainian].
4. Kovalska, G., Burlaka, Yu. (2024). Osoblyvosti arkhitektury atomnyh elektrostantsiy [Features of the architecture of nuclear power plants]. *Suchasni problem arkhitektury ta mistobuduvannya* [Modern problems of architecture and urban planning], (68), 280–292. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.280-292> [in Ukrainian].
5. Li, B., He, H., Xuan, K., Fu, J., Zhang, J., Yao, X. & Hu, N. (2025). Sustainable designs and multifunctional fusion of contemporary power plant buildings: case studies in Southern China. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1080/13467581.2025.2568991> [in English].
6. Altin, M. (2021) Future of Architecture: Buildings as Power Plants. *Journal of Civil Engineering and Architecture*. Vol. 15. P. 119–127. DOI: <https://doi.org/10.17265/1934-7359/2021.03.001> [in English].
7. Bazeev, Ye. T., Varlamov, H. B., Volchyn, I. A. & others (2013). *Enerhetyka: istoriya, suchasnist i maybutne. Piznannya i dosvid – shlyah do suchasnoi enerhetyky* [Energetics: history, current and future. Knowledge and experience – the path to modern energy] Feniks. Retrived from: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-2/part-3/section-15/15-1> [in Ukrainian].
8. Dniprovska TEC (2020, Hruden 21). *Facebook*. URL: Retrived from <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=169730664892821&set=pb.100063496809680.-2207520000&type=3> [in Ukrainian].
9. Lisoviy, P. (1930). *Dniprelstan. Vydannya druhe*. Kharkiv: Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy. 86 p. [in Ukrainian].
10. Ponomarenko, R. (2021, Serpen 18). Sim mifiv pro pidryv DniproHES [Seven myths about the Dnipro Hydropower Plant undermining]. *Lokalna istoriya* [Local Hiatory]. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/pidriv-dniproges/> [in Ukrainian].
11. Albinovska, S. (2024, Kvitin 04). Yak vyhlyadala mashynna zala zruynovanoho Dniprohesu 80 rokiv tomu [What the engine room of the destroyed Dnipro Hydropower Plant looked like 80 years ago]. *Zprz.city*. URL: <https://surl.li/zlysg> [in Ukrainian].
12. Kot, S. (Kerivnyk). (2016). *Materialy do bahatotomnoho «Zvodu pamyatok istorii ta kultury Ukrainy»: Zaporizka oblast*. [Materials for multi-volume «Compendium of monuments of history and culture of Ukraine»: Zaporizhia region]: T. 2. Retrived from: <http://www.history.org.ua/?libid=11022> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)